

Přehled vybraných publikací za rok 2009

sestavil Martin Surovčák

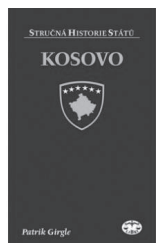

DOLEČEK, Rajko
Necenzurované obrazy II.
z dějin Kosova a Metohije
Para Bellum, Ostrava 2009.
394 s., ISBN 978-80-903703-2-6

Prof. Rajko Doleček je původním zaměstnáním endokrinolog a obezitolog, ale věnuje se i publicistice. Tato kniha shrnuje autorovo subjektivní vnímání dramatických událostí v Kosovu a Metohiji ze srbské perspektivy.

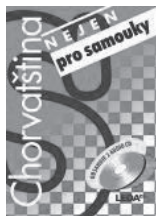
HOYT, Edwin P.
Boje na Balkáně: Fakta a svědectví
(z anglického originálu přeložila Eva Burjanová)
Naše vojsko, Praha 2009.
184 s., ISBN 978-80-206-1031-7

GIRGLE, Patrik
Kosovo (edice Stručná historie států, sv. č. 57)
Libri, Praha 2009.
162 s., ISBN 978-80-7277-433-3

Kniha představuje vůbec první souhrnné zpracování dějin bývalé jugoslávské provincie Kosovo, která se dostala do veřejného podvědomí především díky krvavému válečnému konfliktu v roce 1999. Autor se však nezabývá jen nedávnými válečnými událostmi a jejich bezprostředními příčinami, ale snaží se podat obraz pestrých a složitých kosovských dějin v celé jejich šíři s důrazem na historické, kulturní i zeměpisné souvislosti celého regionu jihovýchodní Evropy a na zdejší albánské minority a nekončící etnické sváry.

(www.libri.cz)

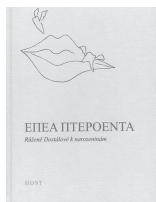
JIRÁSKOVÁ, Hana
Chorvatština nejen pro samouky
LEDA, Voznice 2009.
 456+158 s.,
 ISBN 978-80-7335-164-9

První česká učebnice chorvatštiny přináší kompletní přehled chorvatské gramatiky, poznámky k výslovnosti, bohatou slovní zásobu (v rozsahu zhruba 3000 slov), nejčastější frazeologii a konverzační obraty. Texty v učebnici jsou aktuální, zahrnují hlavní oblasti života se zaměřením na chorvatskou realitu. Důraz je kladen na osvojení základní struktury chorvatštiny, pochopení odlišností (zvláště lexikálních) mezi chorvatštinou a češtinou, získání dovednosti aktivně používat chorvatštinu v každodenním životě, získání dovednosti porozumět psanému i mluvenému projevu. Učebnice je určena jak pro klasickou výuku pod vedením učitele, tak pro samostatné studium. Součástí publikace je Klíč, obsahující kromě řešení cvičení z učebnice i přehled gramatiky, poznámky k výslovnosti a rozsáhlý chorvatsko-český slovníček. V závěru klíče je uveden seznam stop, podle kterého se budete snadno orientovat na dvou příložených CD. Nahrávka je namluvena rodilými mluvčími a je zaměřena na aktivní zvládnutí jazyka.

(www.leda.cz)

KOŠKOVÁ, Mária – ČOROLEEVA, Marija
Bulharská a slovenská lexikografia v zjednotenej Európe:
Българската и словашката лексикография
в обединена Европа (sborník konference)
Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, Bratislava 2009.
 247 s., ISBN 978-80-969992-4-8

KULHÁNKOVÁ, Markéta – LOUDOVÁ, Kateřina (eds.)
Epea pteroenta: Růženě Dostálově k narozeninám
(sborník)
Host – vydavatelství, Brno 2009.
 341 s., ISBN 978-80-7294-320-3.

Jedná se o sborník filologických a historických studií, který vznikl na Ústavu klasických studií FF MU u příležitosti narozenin Růženy Dostálové, naší přední neogrecistky a byzantoložky.

VĂLČEVA, Kristiana

**Nepokořená: osm let hrůzy v libyjském vězení
(z francouzského originálu přeložil Jan Picka)**

Ikar, Praha 2009.

205 s., 978-80-249-1194-6

Když se Kristiana vypravila z Bulharska do Libye, aby jako zdravotní sestra nastoupila na oddělení hemodialýzy v místní nemocnici, těšila se, že konečně unikne chudobě ve své zemi a s manželem si našetří peníze pro sebe i nemocného syna. Po počátečních těžkostech se vypracovala na kvalifikovanou zdravotní sílu a manžel získal místo jako pediatr, ale život, který se jim s takovým úsilím podařilo vybudovat, se během okamžiku proměnil v peklo. Když jednou večer Kristiana přijíždí po práci domů, čekají na ni policisté a po prohlídce bytu ji naloží do auta, zavážou oči a odvezou na neznámé místo. Tak začíná neuvěřitelná anabáze plná neslýchaného utrpení. Nekonečných osm let strávila Kristiana spolu s dalšími bulharskými sestrami v libyjských věznicích, protože policie potřebovala najít obětní beránky případu, který hrozil přerůst v národní tragédii. Kvůli liknavosti a nedbalosti libyjských úřadů se v dětské nemocnici v Benghází nakazily stovky dětí virem HIV a totalitním režim Muammara Kaddáfího se snažil najít viníky mezi zahraničním personálem. Nezáleželo na tom, že Kristiana v dětské nemocnici vůbec nepracovala ani že se zadržené zdravotní sestry neznaly. Policie je obvinila ze spiknutí a po nelidském mučení odsoudila k trestu smrti.

(www.knihkupec.com)

ŠÍSTEK, František

**Naša braca na Jugu: češke predstave o Crnoj Gori
i Crnogorcima 1836–2006**

Matica crnogorska, Cetinje 2009

301 s., ISBN 978-86-84013-13-4

Práce analyzuje základní rysy obrazu Černé Hory a Černohorců v českém prostředí, jejich hlavní elementy, tvůrce, recepci a vývoj těchto obrazů v relativně dlouhém historickém období, od prvních nadšených zmínek o malém národě slovanských junáků, odolávajících

v horách nad Jadranem po celá staletí osmanské převaze z českého vlasteneckého tisku a literatury 30. let 19. století až po obnovu černohorské nezávislosti v roce 2006 a zcela současné reflexe Černé Hory jako středomořské turistické destinace. Zároveň se snaží odpovědět na otázku, proč tyto obrazy příslušníci české kulturní a společenské elity produkovali a jaký byl jejich význam v celkovém českém diskursu o druhých a o sobě. Obrazy Černé Hory a Černohorců nepřímo, mnohdy však velmi jasně osvětlují dominantní hodnoty české společnosti a představy o vlastní národní identitě. Obrazy Černé Hory a Černohorců jsou tak jak odrazem dobové černohorské reality, respektive jejím specifickým komentářem z hlediska příslušníků českého národa, tak fenoménem, který vrhá světlo na samotnou českou společnost. Do bojů malého slovanského národa s Turky byly projektovány analogie s česko-německým antagonismem, otevření Černé Hory světu po roce 1878 umožňovalo definovat představy o modernizaci, pokroku a zachování kulturní autenticity, reakce na politické změny v Černé Hoře počátkem 20. století zase odrážely postupující odklon části české společnosti od konzervativně-nacionálních hodnot druhé poloviny 19. století. Obraz Černohorců hrál velkou roli také ve slovanské ideologii, obsahoval skrytá orientalistická poselství i zřetelné romantické prvky a v neposlední řadě odhaloval notorickou představu o deficitu některých hodnot, zejména hrdinství a bojovnosti, v české společnosti.

Samotné jádro knihy představuje období od poloviny 19. století do konce první světové války. Pozitivní diskurs o Černohorcích jako „našich bratrech na jihu“ a statečných slovanských junácích byl tehdy dominantní a o Černé Hoře se tenkrát také v českých zemích psalo podstatně více, než kdykoli později (českojazyčné zdroje o Černé Hoře patří ve světovém měřítku k těm nejbohatším). Zejména období od konce druhé světové války až po současnost pak z hlediska obrazu Černohorců představuje zásadně odlišnou epochu, především v souvislosti se zánikem významu ideologie slovanské vzájemnosti, s níž glorifikace Černohorců v české společnosti kdysi úzce souvisela.

(www.hiu.cas.cz)

NIGEL, Thomas – MIKULAN, Krunoslav
Válka v Jugoslávii: Slovinsko a Chorvatsko 1991–95
 (přeložil Ondřej Vojtěchovský)
 Grada, Praha 2009.
 96 s., ISBN 978-80-247-2876-6

Tato publikace je součástí dvoudílného rozboru válečného konfliktu, jenž se rozhořel v bývalé Jugoslávii bezprostředně po vyhlášení nezávislosti Slovinska v roce 1991 a poté se rozšířil i na území Chorvatska. Detailní, zsvěcené a neobyčejně přesvědčivě podané informace svědčí o tom, že autoři knížky problematiku suverénně ovládají. Zaměřují se nejen na postup a organizaci slovinské, chorvatské armády a armády Srbské Krajiny, ale objasňují také historii vzniku jugoslávského státu po první světové válce a příčiny, které vedly k jeho rozpadu. Ani zde nechybí mapy, unikátní fotografie, přehledy bitevních pořádků armád a obrazové ztvárnění výstroje a výzbroje.
 (www.grada.cz)

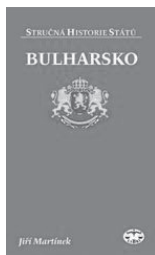

TOMKOVÁ, Hana
Krása země: albánské pohádky a pověsti
 Argo, Praha 2009.
 237 s., ISBN 978-80-7203-981-4

Albánské pohádky a pověsti, u nás dosud téměř neznámé, jsou součástí bohatého folklóru, který zachycuje nejrůznější stránky života Albánců v průběhu historie a je stejně osobitý jako jejich jazyk, jímž se odlišují od všech ostatních obyvatel Balkánského poloostrova. V pohádkách, plných neobvyklé, barvitě a někdy až trochu drsné představivosti, vystupují kouzelné i lidské bytosti, s kterými se jinde nesetkáváme. Vítězí hrdinství a dobré srdce, ale také lest a chytrost. Lze tu nalézt i stopy tureckých, řeckých a slovanských kulturních vlivů, které se v tomto prostoru v různých dobách objevovaly, ale přístup k tématům je vždy ryze albánský. Pověsti existovaly v originále donedávna pouze ve formě epických písní, přednášených za doprovodu jednoduchého strunného nástroje. Důraz je kladen na hrdinství v boji, čest a dodržování daného slova.
 (www.argo.cz)

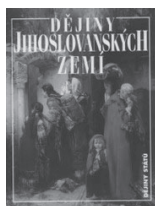
UCHYTIL, Kryštof
Bulharsko-český, česko-bulharský slovník:
Българско-чешки, чешко-български речник
Český klub, Praha 2009.
 408 s., ISBN 978-80-86922-18-8

MARTÍNEK, Jiří
Bulharsko (edice Stručná historie států, sv. č. 6)
Libri, Praha 2009.
 136 s., ISBN 978-80-7277-422-7

Autor pojednává o jednom ze dvou nejmladších států Evropské unie, který však délkou svých dějin patří k těm nejstarším v rámci Evropy, i když stále ještě ne k těm dost probádaným. Tudy vedla cesta, kudy do nitra kontinentu přicházela neolitická civilizace, zde měli svá království Thrákové, zájmy Řekové a po nich Římané, sem zamířili Slované i turkičtí Bolgaři a vznikly tu 1. a 2. bulharská říše soupeřící s Byzancí. Po dlouhém období v osmanské říši se v 19. století zrodil nový bulharský stát (jeho věda a kultura v řadě směrů s účastí Čechů), který se stal významným činitelem v rámci oblasti Balkánu a jímž je dodnes.

(www.libri.cz)

ŠESTÁK, Miroslav et al.
Dějiny jihoslovanských zemí
Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2009. (reprint)
 758 s., ISBN 978-80-7106-375-9

Jihoslovanský region zůstal po celé své dějiny rušnou křižovatkou, v níž se střetly i srůstaly klíčové hodnoty evropské civilizace – katolicismus a ortodoxie, křesťanství a islám i provokující vztah mezi náboženskou, národní a státní příslušností Jihoslovánů. Dějiny států, které již neexistují, a dějiny národů, které své státy teprve tvoří.

(www.nln.cz)

TEJCHMAN, Miroslav – LITERA, Bohuslav
Moskva a socialistické země na Balkáně 1964–1989:
vnější a vnitřní aspekty vývoje a rozpadu sovětského
bloku na Balkáně
Historický ústav, Praha 2009.
186 s., ISBN 978-80-7286-142-2

Kniha se soustřeďuje na analýzu závislostí a souvislostí dvou klíčových paradigmat vývoje sovětského bloku na jeho jižním křídle. Na evoluci politiky Moskvy vůči zemím bloku na Balkánském poloostrově a na vlastní vnitropolitický a sociálněekonomický vývoj těchto zemí.

Balkánský poloostrov patřil tradičně mezi priority ruské a později také sovětské zahraniční a bezpečnostní politiky. Po druhé světové války ho Moskva chápala jako součást nárazníkové zóny proti Západu. Její kontrola poloostrova však byla proti jiným zemím bloku relativně slabá. Pokusy J. V. Stalina nastolit totální hegemonii nad svými satelity byla úspěšná jen částečně. V případě Jugoslávie však vyústila v sovětsko-jugoslávskou roztržku (1948-1955) a právě zde poprvé zpochybněna sovětská dominance na jeho blokem. O pouhých deset let později, již po normalizaci sovětsko-jugoslávských vztahů, následovala další roztržka, tentokrát s Albánií, která se v sovětsko-čínském ideologickém sporu přiklonila na stranu ČLR. Vzápětí začalo také ortodoxní Rumunsko začalo zpochybňovat jednotu sovětského bloku zdůrazňováním své samostatnosti a svébytnosti v zahraničně politické a hospodářské sféře, aniž by však zpochybnilo svoji účast v multilaterálních organizacích sovětského bloku.

První kapitola je po úvodu ve kterém je nastíněn vývoj sovětské politiky vůči oblasti do 60. let, věnovaná politickému, ekonomickému vývoji každé ze čtyř socialistických zemí právě v 60. letech, kdy v Rumunsku či Bulharsku docházelo k upevňování nových vládnoucích garnitur. Současně ukazuje nové, zatím neúspěšné pokusy nového sovětského vedení v čele s L. I. Brežněvem o reintegraci bloku a to jak po linii Varšavské smlouvy, tak RVHP. Zachycuje také postoje zemí bloku, včetně a

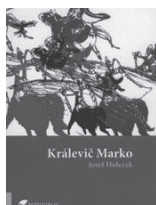
balkánských vůči pražskému jaru 1968, vůči intervenci Sovětského svazu v Československu a reakci zvláště Jugoslávie a Rumunska na ní.

Sovětský blok nerozvolňoval ve druhé polovině 60. let jen reformní vývoj v Československu, ale dlouhodobě také Rumunsko, i když jeho odpor vůči neintegraci bloku byl odporem jeho vládnoucích kruhů. Rumunsko stále usilovněji, zvláště po sovětské intervenci do Československa, chránilo vlastní nezávislost a suverenitu nejen v zahraničně politické a hospodářské sféře, ale nyní již také vojenské a bezpečnostní.

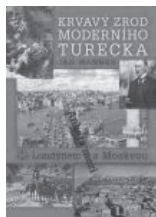
Specifické místo zaujímají v historii sovětského bloku 70. léta a období détente. Moskvě se sice po potlačení pražského jara podařilo posílit integraci sovětského bloku, jak v rámci RVHP, tak Varšavské smlouvy, ve vnitropolitickém vývoji balkánských států se plně etablovaly vládnoucí rodinné klany (Rumunsko, Bulharsko), které využily počáteční relativně dobré výkonnosti ekonomik k jistému zvýšení velmi nízké životní úrovně obyvatelstva. Koncem 70. let však, mj. v souvislosti s tzv. ropnou krizí a především zaostalostí a strukturálních deficitů, začalo jejich národní hospodářství stagnovat, což vládnoucím režimům zužovalo jejich manévrovací možnosti. Totéž se vztahovalo i na Sovětský svaz, který využíval svých omezených zdrojů k selektivnímu „odměňování“ věrných režimů (vlastně jen Bulharska).

Kritické období 80. let je předmětem analýzy třetí kapitoly práce. Balkánské země trpěly hospodářskou zaostalostí a stagnací a když Sovětský svaz za M. S. Gorbačova radikálně změnil svoji politiku vůči zemím bloku, jejich režimy zůstaly zcela bez vnější opory. Některé se pokusily o částečné a nekonzistentní reformy, Jugoslávii stále více ovládal nacionalismus jednotlivých svazových republik, Albánie se zcela izolovala od ostatního světa. Systémová krize režimů sovětského bloku, nejen na Balkánském poloostrově a radikální reformy sovětské politiky otevřely cestu ke zcela novému a často velmi dramatickému vývoji v nyní již vlastně bývalých balkánských socialistických zemích.

(www.hiu.cas.cz)

HOLEČEK, Josef
Králevič Marko
Tribun, Brno 2009.
168 s., ISBN 978-80-7399-122-7

WANNER, Jan
Krvavý zrod moderního Turecka:
Ankara mezi Londýnem a Moskvou
Libri, Praha 2009.
291 s., ISBN 978-80-7277-387-9

Knižka renomovaného historika a našeho předního znalce Předního východu (v Libri mj. publikoval Krvavý Jom Kippur a Bitva o Suez 1956) líčí i na základě diplomatických pramenů zrod novodobého Turecka po skončení 1. světové války, který se odehrává na pozadí války s Řeckem a mocenského soupeření Velké Británie s novým bolševickým režimem v Rusku. Jedním z protagonistů celého dění byl přirozeně kontroverzní zakladatel moderního Turecka a jeho první prezident Mustafa Kemal nazývaný Atatürk – Otec Turků.
 (www.libri.cz)

NICOLLE, David
Konstantinopol 1453: konec byzantské říše.
Grada Publishing, Praha 2009.
96 s., ISBN 978-80-247-2881-0

Další publikace z nakladatelství Grada věnovaná oblíbené tematice křížových výprav tentokrát čtenáře zavede před brány hlavního města kdysi mocné byzantské říše. Konstantinopol zde vzdoruje čtyřměsíčnímu obléhání, její snaha se ubránit je však bez výraznější pomoci západní Evropy nakonec marná. Proti poslední křesťanské výspě na Východě stojí osmanský sultán Mehmed II. “Dobytel” s armádou o síle 80 000 mužů, doplněnou o mohutná obléhací zařízení, zatímco obránců pod velením císaře Konstantina je pouhých 10 000. Císař Konstantin statečně vzdoruje mohutnému několikahodinovému útoku a je zabit v boji. Podrobné líčení dramatických událostí roku 1453 doprovází velké množství ilustrací a map.
 (www.grada.cz)